

Redacția și Administrația:
Strada Timișorii Nr. 7.

TELEFON
interurban, local și comitatens
Nr. 20.

Adresa telegrafică:
„DRAPELUL“ Lugoj.

Manuscrise nu se înapoiază.

Scrierile nefrancate se refuză.

Proprietar-editor: Dr. Valeriu Branisce.

ORGAN NATIONAL-POLITIC.

Redactor responsabil: Dr. Corneliu Jurca.

APARE:
MARȚI, JOI și SÂMBATĂ.

Prețul de abonament:

Pentru Monarchie: pe 1 lună 1 cor.,
pe 3 luni 3 cor., pe 6 luni 6 cor., pe
anul întreg 12 cor.; pentru România
și statele uniunii postale: 20 franci
pe an.

INSERTIUNILE

se acordează conform tarifului.

Un număr singularic 10 bani.

DRAPELUL

Lugoj, 8/21 Februarie 1905.

În politică este ca și la jocul de cărți. Nu există nici prietinie și nici sinceritate. Interesul poartă fesul. De aceea se și constituie alianțele și prietiniile politice după grupuri de interese. Ce alta susține alianța Franței și Rusiei decât interesul de a contrabalansa alianța Austro-Ungariei cu Germania și Italia? În momentul când încetează acest interes a primă celelalte, încetează de sine și alianța.

N'are deci să ne prindă mirare, dacă vedem, că acum deodată se trezește dragostea Nemților din Austria pentru naționalitățile din Ungaria, dragoste isvorită din cel mai cras egoism național german în fața pericolului ce amenință heghemonia germană în partea de dincolo a Monarhiei, și alăturarea cu această dragoste a Nemților pentru noi vedem peste noapte întărindu-se legăturile de prietinie între Slavii Austriei și Maghiarii noștri, bine înțeles iarăși din interes curat, căci acum speră Slavii, că politica maghiară va reuși să doboare sistemul dualist, a cărui premisă a fost tocmai heghemonia artificială a Germanilor din Austria asupra Slavilor.

Deputatul tirolez dl. Dr. Schöpfer (creștin social) a vorbit Joi în camera imperială din Viena la dezbaterile generale asupra bugetului și — fiind chestie de actualitate — s'a ocupat și de afacerile din Ungaria și mai ales de situația creată prin ultima criză. El este contrar declarat al aspirațiilor separatiste maghiare și propagă ideea unității Monarhiei.

Nu ne-ar importa îndeosebi expunerile dlui Dr. Schöpfer, dacă în marele seu discurs nu ar fi adus

FOIȚA „DRAPELULUI“

Tom, Trine și cucul lor.

— Novelă. —

De Paul Lindau.

— Traducere pentru „Drapelul“. —

Asta mi-a povestit-o mama, când eram mic. Și mama mea a auzit-o în copilăria ei, la șezătoare. Căci pe atunci femeile torceau, fetele și nevestele se adunau câtră sară, când se îngână ziua cu noaptea, și fiecare își aducea roata de tors; și pe când roata se învârtia și caerul se făcea ață pe fus, își povestiau torcătoarele povești frumoase. Și cu cât se făcea mai întunec, cu atât erau mai frumoase poveștile.

Trebuie că s'a întâmplat deci tare de mult...

Trăia atunci sus pe țărmul lacului mare un pescar, care de sigur era de 70 ani și mai bine. Se chema Tom și avea o nevastă, care se chema Trine. Ea încă era tare bătrână. Poate cu vre-o 2-3 ani mai tinără decât bărbatul ei; mai mult sigur nu.

vorba și la naționalitățile din Ungaria.

Și lucru curios! Același domn Schöpfer, care conduce lupta de oprinare contra Italianilor în Tirol, împiedecând cu mijloace brutale inactivarea despărțirii administrative a Trento-ului (Tirolul italian) de Tirolul german, același domn Schöpfer deschide de odată o inimă mare și generoasă pentru Români, Croații, Slovaci, etc din Ungaria.

Explicarea este de tot firească!

Interesele heghemoniei germane artificiale în țările și regatele Austriei reclamă susținerea dualismului, căci acest sistem politic este mai potrivit pentru a împiedecă emanciparea națională a popoarelor negermane din Austria. Și câtă vreme au fost Maghiarii sprijinul cel mai puternic al acestui sistem politic, până atunci n'au avut pe suprafața pământului prieteni așa devotați ca tocmai pe Germanii din Austria.

Ultimul stadiu de evoluțiune din Ungaria a sguduit și temelile sistemului dualist și pare a pune în mișcare procesul firesc de diferențiere a Monarhiei, proces care a încrămenit în transacția dela 1867.

Nu discutăm acum chestiunea, că ce este mai prielnic pentru interesele hiperșoviniste maghiare, susținerea sau abandonarea transacției dela 1867. Nu o discutăm, pentru că astăzi nu știm încă de este desființarea transacției dela 1867 voința serioasă a poporului maghiar, sau este numai — ca în trecut — un mijloc de a storce avantajii și mai mari pentru Maghiarii din actuala stare de drept public. Constatăm însă, că ultimele evenimente politice din Ungaria au trezit în Austria temerea, că Ma-

ghiarii voesc în mod serios să rupă legăturile create prin transacția dela 1867 între Austria și Ungaria.

Și temerea aceasta a fost suficientă ca să schimbe peste noapte simpatiile popoarelor austriene pentru popoarele Ungariei.

Germanii din Austria, prietenii de până acum ai politicii maghiare, uzează deodată de un limbajiu foarte aspru contra Maghiarilor, iar popoarele slave ale Austriei, cari până acum au simpatizat cu frații lor oprimați din Ungaria, deviu peste noapte prietenii devotați ai politicii kossuthiste, dela care așteaptă resturnarea sistemului dualist și prin aceasta și resturnarea atât de odioasei heghemonii germane artificiale din Austria.

Iată cum poartă interesul fesul!

Ar fi deci o naivitate politică regretabilă din partea noastră, dacă ne-am lăsa seduși de vorbele dulci ale dlui Schöpfer și ale soților sei și am crede declarațiilor de dragoste, cari ne cutropesc acum.

Nu! Cântecul de sireună ce resună din Austria nu ne mai seduce. Ne-am deșteptat, dar nu în direcția derită de dl Schöpfer, ca să ne lăsam exploatați pentru a susține pe pielea noastră heghemonia germană în Austria! Ne-am deșteptat, ca să înțelegem, că a sosit vremea ca să facem exclusiv politică națională românească.

Dlul Schöpfer am crede numai atunci dacă am vedea, că se întrepune pentru dreptul firesc al fraților noștri italieni din Tirol cu aceeași ardoare, cu care se întrepune acum pentru Croații, Slovaci și Români din Ungaria.

Când știm însă că dl Schöpfer stă în fruntea acțiunii, a cărei deviză este perpetuarea robiei

Nu se spăria de lucru și oboseală. Și când alții ședeau tolnăniți pe bancă lângă sobă sau beau câte un uleior de bere neagră din pahare de cositor, pentru că li-se părea că afară e vreme prea furtunoasă, Tom plecă cu Nickel la pescuit și prindea cu unghița și mreaja scrâmbii, batoci și alte soiuri de pești. Și el câștiga bani, pe când ceilalți își cheltuiau banii.

Astfel avea el cel mai mare câștig în sat; și fiind Trina sa o bună gospodină și știind strânge grămadă groșițele, ajunseră cu vremea la frumoasă bunăstare.

Dar Tom și Trine erau totodată buni și milostivi. Pe ceice fără vină ajungeau în lipsă, li ajutau; și în tot anul în Ajunul Crăciunului aprindeau luminile pe un pom frumos de Crăciun, iar sub pom se află pentru fiecare copil sărac din sat un dar frumos. Apoi un castron cu mere, nuci și turte dulci. Iar bolnavilor, cari puteau să mănânce, le aducea Trine în tigaie batoc fript cu cartofi și ceapă, și celor de tot slabi supă întăritoare.

Așa se făcea, că bătrânul Tom și Trine erau în cea mai mare cinste în satul pescarilor.

naționale a fraților italieni din Tirol, când știm că dl Schöpfer și soții sei aparțin acelei tabere, care cu mijloace de violență a împiedecat să se îplinească și minimul de concesiuni culturale ce le-a acordat guvernul vienez Italianilor din Austria, când știm toate aceste, este cu neputință să nu tragem la îndoială sinceritatea cuvintelor dlui Schöpfer, cuvinte primite Joi cu aplauze frenetice din partea Germanilor în camera imperială vie. eză.

Dar nu este destul cu atât. Trebuie chiar să protestăm cu toată energia contra tendențelor ce rees din discursul de Joi al dlui Schöpfer, trebuie să protestăm, căci aceste cuvinte ne așează politica noastră în o lumină de tot falză și sunt apte a întări în opiniunea publică a poporului maghiar credința, că noi stăm gata a face ori și când servicii Vienei numai pentru a scurtă pe Maghiarii în validitatea aspirațiilor lor naționale.

Politica noastră nu este condusă de ura contra Maghiarilor, ci de dragostea pentru interesele de existență națională a poporului român.

Dragostea aceasta ne îndeamnă la cea mai rezolută rezistență contra tendențelor utopistice de desnaționalizare, sprijinite de politica de stat a Ungariei, dar dragostea aceasta e cu mult prea curată și sfântă, decât să se poată profana prin manifestații de ură.

Declarațiile de dragoste ale dlui Schöpfer au răsunit în vânt și s'au pierdut în pustiu.

E doar timpul suprem să nu ne mai lăsam trași pe sfoară.

În amurgul unei seri minunate de toamnă ședeau amândoi bătrânii, ca în totdeauna, unul în fața altuia la cămin, unde un foculeț ținea caldă cina. Tom era cu pipa'n gură, Trine își pusese mâinile pe genunchi și așteptă, ca apa să dea în clocot în căldare. Apa deja sisăia încet. Pe perete ticăia un orologiu mare cu cadran frumos zugrăvit, care avea sus în mijloc o ferestruică chiar deasupra lui XII, și această ferestruică se deschidea de câteori se împlinia un ceas și la fiecare bătaie a orologiului își scotea o păsărică capul pe ferestruică și strigă «Cucu». Lemnul de brad pârpiă vesel pe vatră, uneori săria o scânteie dintre aschii și trosniă ca o pușcă descărcată.

«Azi la ameazi era așa de bine și de cald, ca în mijlocul verii», zicea Trine.

«Iar acum ne cade tare bine puțin foc», zicea Tom și trăgea din pipă.

«Da, așa e toată viața», zicea Trine, «la ameazi soare, senin și cald, seara moros, întuneric și rece».

«Drept ai, Trine, dar nu ne putem plânge. Nouă ne-a mers tare bine! Și ne merge și acum tot bine. Noi avem căsuță prietinoasă, pat moale, mâncare întăritoare, n'avem să ne îngrijim de viitor; și când odată vom închide ochii,

Criza. Sâmbătă a fost contele Andrassy iarăși la Maj. Sa în audiență. Nu s'au luat nici de astă dată dispozițiuni pentru formarea cabinetului. Situația e deci neschimbată. Andrassy s'a rentors la Budapesta și a continuat pertractările cu bărbății de stat. Probabil vor fi invitați la audiență și alți fruntași ai vieții politice ungare.

Alegerile din România. Alegerile pentru colegiul II de Cameră au fost iarăși o victorie surprinzătoare a partidului conservator-gubernamental. Din 70 mandate conservatorii au obținut 63, iar opoziția coalita liberală-junimistă numai 2. Cinci balotagii vor avea loc.

Procesul „Libertății“ din Orăștie. La 16 Februarie s'a pertractat la Curtea cu jurați din Cluj procesul contra dlui Valer I. Ioanovici, fost redactor la «Libertatea» din Orăștie, pentru poezia «Roata dela Bălgrad», scrisă de dl V. E. Moldovan, în care poezie procurorul a aflat agitație contra Maghiarilor și glorificarea lui Horia și Cloșca. Acuzatul, care s'a prezentat fără apărător, a fost condamnat la un an temniță de stat și 1000 coroane amendă (amenda poate fi schimbată în 50 zile închisoare). Condamnatul a anunțat recurs în casasație.

Procesele „Poporului Român“. Afară de sumedenia de procese, intentate contra «Poporului Român» din Budapesta, au mai fost intentate contra aceluiași ziar alte procese mai noi. Anume sunt incriminați și articolii «În sfârșit» și «Dreptatea stăpânitorilor» din Nr-ii 51 și 52 a. tr. Apoi contra dlui Dimitrie Birăuțiu, redactorul «Poporului Român», s'a pornit proces și pentru discursul ținut la Răcășdia cu ocaziunea «adunărilor populare din Bănat».

Dieta din Budapesta.

Vineri s'a ținut prima ședință a dietei noi. Până la constituirea ei va presida deputatul kossuthist Iosif Madarász, cel mai bătrân între deputați.

«Lex Daniel» anulată.

Presidentul Madarász deschizând ședința, face următoarele enunțăriuni: «Mai întâiu toate, ce s'au făcut fie prin president, fie prin guvern, sau prin oricine altul, contra regulamentelor noastre vechi și contra legilor constituțiunei noastre, am datorința să le declar ulterior din acest loc ca ilegale și nevalabile». «Din aceasta urmează a doua datorință a mea, anume că numai pe baza regulamentelor vechi și adevărate sunt capabil

vor grijă toți săracii și bolnavii din sat, ca să rămânem în bună pomenire. Asta încă-i ceva!»

«Asta-i încă ceva!», repetă Trine aprobând din cap. «Dar ți-aduci aminte, Tom, înainte eră totuși altă viață, atunci eram tineri! Și a fi tinăr este încă ceva!»

«Asta-i încă ceva!», aprobă Tom dus pe gânduri și suflă un nor vânt de fum de tabac în flacăra deschisă. «Atunci eram tineri... dar asta-i tare de mult... tare de mult!»

Încet ridică el capul și privi gânditor înaintea sa. Apoi scoase deodată dintre buzele strânse țapăn laolaltă și subțiri pipa, care de obicei îi atârna din unghiul stâng al gurii dela primul până la ultimul fum, și scuturându-o, o puse pe scaunel lângă sine. Se sculă și merse la fereastră. Vedeă ultima rază arămie-aurie a discului solar cufundându-se în mare și stingându-se. Trine se uită mirată la el; ce i-a trântit lui Tom prin cap? El veni iar cătră ea.

«Se potrivește, Trine, se potrivește pe deplin! Astăzi ziua e tot așa de mare ca noaptea, și acum fă socoteala. Eu am împlinit la sf. Ioan 72 ani, și când m'am însurat cu tine, eram chiar de 22 ani, și ziua cununiei noastre eră toamna, chiar când ziua și noaptea sunt deopotrivă. Atunci eră 21 Septembrie și azi avem iar 21 Septembrie».

»Da, se potrivește», zise Trine,

și învoit a conduce pertractările dietei, altcum nici n'ași conduce pertractările».

Sâmbătă s'a cefit autograful p. i. de deschidere. Autograful, în partea sa esențială, cuprinde următoarele:

«Intervenind unele pedeci și neputând deschide dieta după dorința inimei noastre cu Mesagiu de Tron, o declarăm deschisă prin rescriptul nostru prezent».

Deputații își prezintă apoi mandatele, cari sunt împărțite în 9 clase.

Criza ungară

in camera imperială din Viena.

În legătură cu desbaterea bugetului, mulți deputați au luat în camera imperială din Viena cuvântul și în chestiunea crizei acute ce domnește în Ungaria.

Spre a ne face idee clară despre opinia generală din camera imperială față de criza din Ungaria și față de pretenziunile partidelor maghiare, mai schițăm următoarele 2 discursuri, rostite Joi în camera imperială din Viena referitor la criza din Ungaria:

Dep. G. Baumgartner (centru): Austrieni-de-sus conservativi stau ca și mai înainte pe baza comunității politice și economice cu Ungaria în interesul statului întreg, precum și în interesul singuraticelor popoare, pentru că numai ținuturi economice mari închise au astăzi valoare în lume. Cu toate aceste Austrieni-de-sus sunt foarte îngrijați, ba chiar descurajați pentru stările din Ungaria. Portretul Țarului nu poate fi batjocurit în Cracovia și cu drept cuvânt. În Ungaria însă insigniile Monarhiei sau, mai bine zis, ale împăratului din Austria au fost batjocurite, călcate în picioare sau arse (Aprobări). În Ungaria suntem considerați numai ca obiecte de spoliare. Nu-i deci mirare, dacă și în Austria-de-sus câștigă tot mai mulți aderenți lozinca: «Los von Ungarn!» Dela noi depinde să rămânem uniți, puternici și înțelepți pe partea guvernului. Atunci poate veni orice, vom află totuși odată o bază, care va fi mai dreaptă și deci și mai solidă, decât cea din 1867.

Dep. Dr. Schöpfer (socialist creștin) constată, că prin concesionile militare oferite Maghiarilor, în defavorul comunității și în defavorul Austriei, se potentează agitațiunea în Austria. Maghiarii vreau anume deplină independență de stat în relațiunile cu Austria și numai o comunitate la plată. (Aplauze vii). Și există metod în «politica lor de rezultate».

care la fiecare verbă a lui Tom da aprobător din cap. «Ai drept! Așadar noi serbăm astăzi nunta noastră de aur!»

«Da, Trine, să o serbăm!»

«Cum putem să uităm așa ceva», zise Trine sculându-se. «Vezi tu, bătrâneța, bătrâneța! Atunci devii cu totul nepăsător, uituc». Ea voia să zimbească, dar ochii i-se umplură de lacrimi. Ea eră adânc mișcată și singură nu știă de ce; și când Tom văzū pe baba plângând, i-se umeziră și lui ochii, apoi o atinse mângăitor pe umere.

«Buna mea babă!»

«Bunul meu moș!» suspină Trine.

Ceasul bătu șease. Ferestruica se deschise și păsărica strigă de șease ori «Cucu».

«Hai să ne petrecem odată, să ne petrecem bine! Ziua trebuie serbată, de bună samă! Colo jos în dulap mai este o sticlă veche, de Rostpon, plină de praf. Mi-a dăruit-o căpitanul — îți mai aduci aminte? — căpitanul cel blond, căruia i-am scos măța (pisica) din apă. Ai uitat? Sunt 30 ani de atunci. El mi-a spus: «din cel mai bun!». Și noi să-l bem la o serbătoare deosebită. Trine, apa îndată va ferbe, ia-o dela foc! Adă zahar, o felie de lămâie și nucșoare. Avem să bem vin fert, cum nici un rege nu beă mai bun. Și pe când vom beă, să ne gândim la zilele trecute, la zilele din tinerețe!».

(Va urmă).

Oratorul spune apoi, că între partidul independist și partidele din Ungaria, cari stau pe baza transeciiei din 1867, nu există deosebire. Toate partidele maghiare au aceleași aspirațiuni. Toate conlucră la independența Ungariei. A fost deci greșit, când s'a crezut în Austria, că prin concesionii pot fi regulate relațiunile. Prin această politică de concesionii Monarhia a ajuns într'o stare, din care abiă mai este salvare. Cine știe, dacă Maghiarii nu se îndestulesc acum cu un provizoriu și apoi peste câteva luni vor face alegeri noi și soldații austriaci vor avea să dea la alegeri ajutor kossuthiștilor, ajunși acum la iesle.

Oratorul susține, că nici un deputat din cameră nu poate votă astăzi pentru creditele militare extraordinare, ca să acorde astfel Maghiarilor tunuri, pe cari apoi să le îndrepteze contra noastră. Maghiarii n'au idee, ce slabi sunt. Dacă ei pretind nimicirea transeciiei din 1867 și restabilirea stărilor din 1848, atunci Croații pot zice: «Stimați domni Maghiari, dacă d-voastră sguđuți bazele din 1867, trebuie să ne separăm și noi unul de altul și să ne alăturăm la Austria, precum a fost și dorința dietei croate din 1712». Și de fapt: dacă se sdruncină baza din 1867, atunci se sdruncină o întreagă serie de probleme de drept public și fiți convinși, că a 6-a parte a populațiunei nu e în stare să oprească sdruncinarea și atunci toată afacerea va necesită o regulare, care de sigur nu va fi pe placul acestei mici clice maghiare. (Aplauze frenetice).

Oratorul continuă apoi astfel:

«Dr. Lueger a zis odată: «Ce mă încurajează în această luptă penibilă, este ținuta naționalităților ungare. Croații nici odată nu se vor învoi, ca să fie comandați ungurește». Dr. Lueger a arătat, cu ce violență brutală sunt oprimați Germanii în Ungaria. Oprimați sunt și Românii, numeroșii Ruteni și Slovaci. E necesar — zise Dr. Lueger — ca aceste naționalități să fie deșteptate din somn și atunci avem o armată uriașă, ca să elibereze patria noastră de presiunea iudeo-maghiară și noi putem să terminăm victorios lupta. Aceasta e expresiunea relațiunilor factice. Trebuie numai să lăsăm chestiunile să influințeze dela sine și apoi vom vedeă, că criza se rezoalvă de sine. Se înțelege, asta nu depinde numai dela noi. Noi putem oferī ajutorul nostru și-l vom și oferī, ca să susținem Monarhia în forma ei onorifică. Un austriac veritabile aderent fidel al Monarhiei, dar niciodată nu va ajuta ca să facă Austria și provinciile ei sclave unei mici mici din Ungaria. Ne trebuie numai curaj și avem să ne punem pe fundamentul factic al stărilor existente și al istoriei, și atunci criza va fi rezolvată».

Din Bozovici.

Pentru ocuparea postului de notar comunal din marea comună a frumosului Almăj, a fost pus terminul de alegere pe 17 l. c. Recurenți au fost mulți. Înainte de alegere o deputație a alegătorilor a rugat pe protopretorul Macászy să-i candideze pe toți, la nici un caz însă să nu candideze recurenți «pentru ochii lumii», așa numiți «Strohmänner», la ce protopretorul le-a răspuns, că i-s mânil legate.

Postu-i-au protopretorului mânil legate sau nu, și dacă da, de cine și cum, nu se știe. Destul, că în ziua alegerii protopretorul, fără să comunique reprezentanței comunale, căți și cine au competat, a candidat numai pe trei inși, anume: pe substitutul Várnai, care reflectă serios la postul de notar, apoi de candidați «pentru ochii lumii» pe notarul Österreicher din Orșova și pe vicenotarul Marosi (Mureșian) din Șopotul-nou. Dintre recurenții români repășiseră doi, se zice că la cererea protopretorului. Mai rămăsese un recurent român, anume cel mai calificat și mai plăcut majorității alegătorilor, dar . . . ne-candidat.

Majoritatea alegătorilor, ca să nu

fie ales protegiatul Várnai, a început să voteze pentru Marosi, care văzând însă că va fi ales, în contra voinței sale, a repășit. Văzând aceasta alegătorii, cari erau încă în majoritate, au început să voteze pentru Österreicher, dar și acesta a repășit ca să nu fie ales el în contra voinței sale, ci Várnai — conform voinței protopretorului — și în contra voinței alegătorilor. Atunci alegătorii, ca să poată alege, au insistat, ca protopretorul să candideze în locul celor doi repășiti pe alți doi recurenți și să ordineză votare nouă, dar înzadar. Protopretorul, deși eră de față și pretorul, a cedat (!) presiunile apotecarului Husovszky, apoi s'a îndepărtat. Ce s'a întâmplat după aceea, alegătorii nu știu, pentru că majoritatea lor covârșitoare încă s'a depărtat din localul electoral, fără a fi votat. E verosimil, că presidentul (!) Husovszky a declarat pe Várnai de ales cu . . . unanimitate.

Ziua următoare a și fost — sub conducerea preoților Brinzei și Bihoi și a primarului comunal — o deputație de 18 reprezentanți comunali la vicecomitele Carol Fialka de s'a plâns în contra procedurii abuzive a protopretorului.

Ar fi timpul suprem, ca domni protopretori să-și înțeleagă drepturile și datorințele, anume să înțeleagă, că: dreptul de candidare li l-a dat legea impunându-le totodată datorința ca să uzeze de el în interesul public, iar nu ca să abuzeze de el reducând prin acest abuz la nimica dreptul electoral al alegătorilor, cari au să plătească pe notar și eventual să abuzuri.

Lugoj, 19 Februarie n. 1905.

Femeea română.

— Studiu original —

De E. Lungu-Puhalló.

De un oarecare timp încoaci, prin multele noastre neajunsuri, mai întâlnești și plângeri contra luxuriosului risip, vârit în portul femeilor noastre țerane.

Bărbați în asemenea porniri, ar părea ca un nedrept amestec. Dar pentru noi Românii, tocmai portul e unul din cele mai vitale interese, căci pe el — pe limba și religiozitatea femeilor noastre stă temelia morală a poporului întreg.

Și când cu aste invinuri, arhieriei de pe amvon cu glas pătruns de griji sfătuesc: «a ne întoarce la vechiul port», fără vrere năpădit ești de întrebarea: oare de când portul țeranei noastre a degenerat în lux și risip? Și cine a păcătuit întâiu, reformându-l spre greaua îngrijire a fruntașilor noștri?

Femeea română? Urmașa acelor femei, cari prin crunți secli cu furca în brâu lângă vatra străbună a păzit limba, legea și moravurile, cu un cuvânt întreaga originalitate a națiunei române?

Grele invinuri au căzut pe jumătatea națiunii; mai cu seamă asupra tineretului crescut la școale mici și mari, luminat de o instrucție, cum mamele lor nu avuseră parte!

Simptoame rele pentru halosul nostru veac, gata a înghiți poporul, ce nită a-și supraveghea toate ale sale interese de viață.

Însă pripit să nu osândim. Animozități proprii ne-au stricat mai tare, ca șireag de vrăjmași.

Calmi și obiectivi să ne înțelegem. Amintind recentul trecut, fie prilej spre a pipăi greșelile lui. Nu mai puțin și momentul spre a ne sfătui, cum să se tămăduiască nevinovații lui imprimejdiați!

Anii 1881—1882 au lansat chestiunea portului național cu o însuflețire aproape generală.

Prin centrele române se însenase o acțiune, cum numai spre laudă putea fi. Femei și bărbați, floarea inteligenței se angajase la această mișcare. Și foarte mulți cu frățescă râvnă scoate în fața lumii mari portul țeranei noastre, lucrul mânilor ei destoinice, notificate de erudiți străini, ca unicele neîntrecute în genialitatea lor.

Ce vorbe mari pentru femeia română din cătrintă și opinci!

Și de crezut e, că femeile din munți și văi au tresărit la solia, că frunțașele ei surori, adăpate cu carte și școli, vor adopta portul ei, lucrul și compoziția talentelor ei înăscute...

Ce nădejdi întemeiate pentru avântul industriei ei? Ce mijloc de hrană pentru multe femei și familii?

Dar ce se vădă mai încolo?

Până ce adevărații prieteni nizuiau a stârpî aurul din măneci, cătrinte și tulbent — mod cumpenit spre a ridică „curăția stilului în port”, preste cap se pomeneră cu focul unei noi acțiuni, trase spre o directivă cum folositoare nu-mai speculanților gheșeftari putea fi.

Întăilele costume se iviră, între aplauzele ziarelor. Zeci, sute, ba un potop de altele năvăliră în văzul public — dar așa cum nicăiri din mâna țăranei noastre nu a eșit, mlădiosul ei corp nu l-a purtat, nici cum vre-un ținut ori provincie cândvă n'a ocrotit!

Mută și umilită de strania vedenie, a fost femeia română. Dar neconsiderarea asta, unora nu fu destulă.

Fieca opincii cu virtuți și genialități neajmese chiar de femeile popoarelor mai progresate — femeia română — a primit cea mai înjositoare ofenză atunci, când unele din procopșitele ei surori au scris în public: «că portul țăranei noastre s'a dat la o parte, ca brut și nedemn de salo. Ear amestecul din rămășițe turco-greco-bulgare s'a decretat ca costum din țeară, reprezentat de-o femeie Regină».

Mulți s'au mâhnit atunci, zicând: «acest suvoiu de șocațenie o să ne despoaie de hărnicia moștenită neamului nostru. Costumul cu zavelă din catifea, măneci cu isloci și vîlnic cumpărat din oraș — vor scurge banii noștri în pungile fabricanților. Pentru aste înnoiri femeia țărână sau ne va urî, sau lu alt caz ne va imita. Și asta ar fi bătăia lui Dumnezeu pe poporul român».

Dar în loc să urmeze o stămpărată înțelegere, părerile se învrăjbiră ca la toaca morții. Slăvirea eroinelor din costum făcuse, ca înșeși ziarele să-și peardă din al lor credeu: economia și industria noastră națională.

Numai «Biblioteca română» a lui Alexi și mai vârtos «Observatorul» prin profeticul glas al lui George Barițiu sfătuiă: «doamnelor române! Nu așa reformați portul țăranei noastre, căci exemple rele strică moravuri bune. Ambele nouă drage, înțelegeți-vă laolaltă; nu facă una progres, spre paguba celeilalte!...»

Într'aceste costume se localizase prin baluri și conveniri, cu înverșunarea epidemiilor.

(Va urmă).

Atentatul dela Moscva.

Catastrofa dela Moscva, întâmplată Vineri în 17 Februarie, are asemănare îngrozitoare cu atentatul, care a repus acum 24 ani la Petersburg viața Țarului Alexandru II, tatăl marelui duce Sergius. Tatăl și fiul... amândoi ucși prin bombă de dinamită, ambii căzuți victimă anarhiștilor, revoluționarilor.

Marele duce Sergius, unchiul Țarului Nicolae II, a fost ucis prin o bombă de dinamită.

Explozia bombei, aruncate sub trăsura marelui duce, a fost așa de vehementă, încât capul și picioarele marelui duce au fost rupte dela trup, hainele au fost total sfârticate, trupul acoperit cu mulțime de rane, ferestrele dela palatul justiției — unde s'a întâmplat fiorosul atentat — toate sparte, trăsura prefăcută în țândări, caii ucși, birjarul rănit grav și mort în spital.

Pe când o femeie săracă adună într'o batistă resturi din creerii marelui duce Sergius, mai mulți oameni și-au muiat degetul în sângele cald al ucisului și făcură cu degetele semnul crucii pe ziduri, strigând: «Prin acest sânge se va curăți Rusia».

Atentatorii au fost, pe semne, mai mulți. Doi din ei au fost arestați. Unul a recunoscut crima zicând: «Acum nu-mi pasă. Mi-am făcut lucrul meu». Atentatorul a refuzat să-și spună numele și poziția socială. Numai

atâta a spus, că e membru al partidului socialist revoluționar. Există bănuiala, că atentatorii sunt studenți universitari.

Vestea grozavă a produs conșternațiune colosală la Curtea Țarului. Țarevna a leșinat, Țarul câteva minute n'a putut grăi nici o vorbă, apoi strigă în culmea durerii: «Doamne, pentru ce această crimă îngrozitoare?»

De mult timp primia marele duce Sergius scrisori amenințătoare. Toate aceste scrisori se terminau astfel: «Adu-ți aminte de Plehve! Tu vei merge pe calea, pe care a mers el. Mare duce Sergius, ești condamnat». Marele duce ridea de aceste amenințări.

Se svonește, că comitetul revoluționar rusesc condamnă la moarte 14 persoane distinse, între cari primul eră marele duce Sergius.

Țarul a lansat următorul manifest:

«Provedinței i-a plăcut să ne lovească cu jale grea, răpindu-ne în 17 Febr. pe iubitul nostru unchiu, marele duce Sergius Alexandrovits, repus de mâna unor ucigași scelerati, cari își puseseră de gând să-i ia viața. Deplângem în el pe unchiul și amicul, care toată viața sa, toată activitatea și grija sa a dedicat-o nouă și patriei. Avem credința, că toți supușii noștri vor lua în modul cel mai călduros parte la durerea, ce a lovit casa noastră imperială, și rugăciunile lor ferbinți pentru odihna sufletului eterniză-tului le vor uni cu ale noastre».

Gubernorul Petersburgului, Tre-pow, a ordonat perchiziție domiciliară la locuințele nihilistilor și ale studenților revoluționari.

Informațiuni.

Petrecerea meseriașilor români. Petrecerea de alaltăeri a bravilor noștri meseriași a avut succes desăvârșit și a fost foarte animată. Toate clasele sociale românești au fost bine reprezentate. Ca în totdeauna, inteligența română prin prezența sa în număr frumos a încurajat și sprijinit nizuințele nobile ale măestrilor noștri bine organizați. Corul Reuniunii rom. de cântări din Lugoj a oferit acestei petreceri un deosebit farmec, cântând între dansuri mai multe cântări alese din repertoriul bogat al compozitorului nostru național I. Vidu. Corul a cântat: «Resunetul Ardealului», «Fețița din Toscana», «Negruța», «Logojana» și — la insistența publicului fascinat — «Auzi valea» și «Pic». Pentru binevoitorul concurs la înălțarea petrecerii, Reuniunea noastră de cântări merita toată recunoștința. În pauză a declamat dl Nic. Jugă-naru poezia: «Arcadeon» de G. Crețean. Petrecerea de alaltăeri va rămâne mult timp viie și plăcută în memoria participanților. Despre rezultatul material al petrecerii vom aduce dare de seamă în unul din Nr-ii viitori.

† Eusebiu Stefanelli iur. abs. a repausat Marți, în 14 Februarie la 11 ore dimineața în Cernăuți. În mormântarea a avut loc Joi, în 16 Februarie. Osemintele defunctului, după ceremoniile funebrele în biserica catedralei, au fost depuse în cripta familiară din Cernăuți. Eusebiu Stefanelli a fost 10 ani ca ziarist în serviciul cauzei naționale. A fost redactor intern la ziarul «Patria», ear după încetarea acestuia a semnat ca proprietar și editor ziarul «Deșteptarea». Vara trecută a condus biroul presei la serbările dela Putna, organizate în memoria lui Stefan cel Mare. Fie-i țărâna ușoară!

Di Dr. Dănilă Szabó din Selagiu a dat censura de avocat la Târgu-Mureșului.

Prelegerile dlui Dr. Aschke, cari s'au început Duminecă, au fost ascultate cu deosebit interes de publicul azistent. Dl Dr. Aschke este o figură simpatică și vorbește în mod captivant. Duminecă a vorbit despre digestiune, iar eri seară despre reumatism. Astăzi va vorbi despre morburile de femei. La prelegerea aceasta este admis numai public de dame.

Rezultatul final al alegerilor. Acum sunt terminate toate alegerile de deputat. Au fost aleși: independiști 168,

gubernamentali 157, disidenți 27, populari 25, partidul nou 12, naționaliști 10, fără partid 10, democrați 2, socialiști 2. Laolaltă 413 mandate.

Facultatea teologică gr. or. din Cernăuți a avut dela existența sa cei mai mulți ascultători în semestrul I al anului școlastic curent, adecă 81 ordinari și 4 extraordinari. Între cei ordinari sunt și 9 tineri din Ungaria, și anume din dieceza Caransebeșului: Corneliu Cornean, Avram Imbroane, George Iova, Stefan Jianu, Aureliu Mihaescu. Din arhidieceză: Ilie Beleuță, Pavel Roșca, Ioan Spânul și Ioan Vodă.

Concert și teatru în Foeni. Reuniunea română de cântări din Foeni aranjază Duminecă în 13/26 Februarie 1905. în salele școlii române, concert și reprezentațiune teatrală în favorul Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român despărțământul Torac. Prețul de intrare: locul I 2 cor., locul II 1 cor., loc de stat 50 bani. Începutul la orele 7 seara. După reprezentațiune urmează joc în sala cea mare a ospătării Stöber. Contribuiri și oferte marimonioase se primesc cu mulțămită și se vor publica. Programul este următorul: 1. «Maș mărită», cor mixt de T. Popovici. 2. «Copila română», poezie de I. Vulcan, declamată de dșoara Valeria Popa. 3. «Ce te legeni codrule», cor bărb. de... 4. «Poporul român», poezie de I. Vulcan, declamată de coristul Vasile Matedolean. 5. «Logojana», cor mixt de I. Vidu. 6. Teatru: a) «Testamentul ucenicului», comedie într'un act de A. Pop. b) «Otrava femească», comedie într'un act de N. Țintariu. 7. «Călușerul și Bătuta», jocuri naționale jucate de coriști.

Bal românesc în Timișoara. Ni-se scrie din Timișoara, că comitetul parohial dela biserica s. Iliei din Timișoara-Fabrică a luat dispoziții pentru a ține și în anul acesta, anume în 9 Martie n., balul seu îndatinat în favorul bisericii și școlii române. Învitările se vor expeda cât mai curând.

Unde se va ține adunarea generală a «Astrei»? Cetim în «Tel. rom.»: Comitetul central al «Asociațiunei pentru literatura română și cultura poporului român» a decis în ședința sa de Joi, ca adunarea generală proximă a «Asociațiunei» să se țină anul acesta în Sibiu.

Convenire socială în Dobra. Inteligența română din Dobra arangează Sâmbătă în 4 Martie st. n. 1905 convenire socială, împreună cu dans în sala dela «otelul Husariu». Începutul la orele 8 seara. Prețul de intrare de persoană 2 cor., de familie până la 3 persoane 4 cor. Venitul curat e destinat școlii române din Dobra.

Primul protest. Mercuri a fost trimisă Curiei prima petiție contra unei alegeri de deputat. Petiția e îndreptată contra deputatului «liberal» Morii Révai, ales în cercul Szék cu majoritate de 133 voturi față de disidentul Nicolae Szemeré. În petiție se afirmă, că Révai a fost ales numai prin mituire și prin «tractația» alegătorilor cu mâncări și beuturi. În petiție se cere anularea alegerii.

Războiul ruso-iaponez. Iaponezii au reușit să arunce în aer podul, peste care Rușii puteau ușor să treacă și să periclitaze pozițiunile Iaponezilor. Acum Rușii nu mai pot înaintă spre Sud. În lupta, ce s'a dat cu această ocaziune, Rușii au fost respinși cu pierderi mari, pierzând și un tun. — Iaponezii au bombardat Mercuri dealul Putilow cu tunuri de asediu aduse dela Port-Arthur. — În noaptea de 14 spre 15 Febr. voluntari Ruși au ocupat satul Waitnosan. Iaponezii au avut pierderi considerabile. Perderile Rușilor sunt 2 morți și 10 răniți.

Emigranți respinși. La ministeriul de interne a venit vestea, că e așa de mare îmbulzeala celor ce emigrează la America, încât foarte mulți emigranți, sosind la New-York, sunt transportați îndărăt acasă. Ministrul de interne a provocat deci pe toate municipiile să spună aceasta emigranților, când cer pașapoarte și să-i facă atenți și la aceea, că de prezent stările în Statele-Unite nu-s de loc favorabile pentru

emigrare, oamenii cu greu capătă de lucru, și altele.

Emigrare. Săptămâna trecută au emigrat la America 400 persoane din cercurile Cubin, Recaș și Perjamos, dupăce și-au vândut tot.

Bancă arsă. Edificiul casei de păstrare «Körösbánya és vidéke» din Baia-de-Criș a ars total. Registrele, banii și hărțile de valoare, cari se aflau în cassa Wertheimiană, au rămas nevătămate.

Cruzime la culme. Un oficiant francez în statul Kongo a comis cele mai îngrozitoare barbarii asupra indigenilor din Statul Kongo. Numele acestui oficiant crudel este Toquet și a fost arestat. Despre el se anunță, că în 14 Iulie a prins un indigen din Kongo și i-a pus dinamită în gură, omorîndu-l în modul cel mai fioros. Altădată Toquet împreună cu alți tovarăși barbari a decapitat un indigen, apoi au fert capul lui și zama astfel preparată a dat-o rudeniilor celui ucis s'o mănec. S'a pornit cea mai strictă cercetare.

Cu balonul dela Londra la Paris. Doi aeronauți francezi Jacques Faure și Henri Latham au călătorit în timp de 6 ore cu balonul dela Londra la Paris. E interesant și important, că au călătorit noaptea. Dela Londra au plecat Sâmbătă seara la 7 și au debarcat lângă Paris noaptea la orele 1/2. Timpul a fost favorabil și direcția vântului egală cu direcția balonului.

Pelagra. În Bonțida (I. Cluj) bântue pelagra. Pielea bolnavului creapă și se uscă. Până acum s'au îmbolnăvit și zac în pat 300 persoane. Dintre bolnavi rar moare câte unul. Se susține, că pricina acestei boale e nutrirea slabă a locuitorilor.

Cunună eternă.

În loc de cunună peritoare pe sicriul fericitului Iulian Jurca, membru al Asociațiunei meseriașilor români din Lugoj, s'au făcut următoarele contribuiri pe seama fondului pentru ajutorarea măestrilor români lipsiți din Lugoj: Dr. George Dobrin 2 cor. Vasile Dobrin 1 cor. Const. Bogdan 60 bani. Porfir Opișoni 40 bani. Const. Tuculia 40 bani. Iuliu Sintescu 40 bani. Cornel Stoica 40 bani. Pavel Udria 40 bani. Ioan Draghicescu 20 bani. Stefan Dragouir 1 cor. Const. Serafinescu 20 bani. Antoniu Biffi 60 bani. Iosif Ignea 20 bani. Aureliu Iorga 20 bani. George Simicin 20 bani. Ion Frenț 40 bani. Vasile Hoban 20 bani. Avacum Tosici 1 cor. Pera Pastilla 1 cor. Constantin Tibulia 20 bani. Iuliu Tuculia 40 bani. Gherasim Mezinca 20 b. Ioan Ruji 1 cor. Alexandru Suba 1 cor. Romulus Buciu 1 cor. Pavel Udu 40 bani. Din partea Asociațiunei măestrilor români din Lugoj 5 cor. Suma 20 cor.

Cursul pieței Lugoj.

M a r f a		
	grivă	coroane
Grâu prima calitate	90	18 40
de mijloc	85	18 —
Săcară prima calitate	80	14 20
de mijloc	75	13 60
Orz prima calitate	80	13 80
de mijloc	75	13 —
Ovăș prima calitate	45	13 20
de mijloc	40	12 80
Cucuruz prima calitate	85	16 60
de mijloc	85	16 40
nou	10	—
Făină 0.	75	30 40
prima	72	29 60
albă	70	28 80
brună	68	28 20
Orez	1	48 —
Gris	80	36 —
Arpăcaș	70	48 —
Mazăre	90	48 —
Linte	85	56 —
Fasole	80	36 —
Mălaiu mărunț	70	36 —
Cartofi	12	—
Fân prima calitate	—	9 —
de mijloc	—	8 —
Paie	—	4 —
Stejar	—	6 20
Cărbuni de peatră	—	5 50
de Petroșeni	—	4 —
Oloiu de rapită	—	96 —
Lumini de stearină	—	1 08
topite	—	84 —
Săpun	—	80 72
Carne de vită I. calitate	—	1 12
II.	—	96 —
Unsoare de porc	—	1 52
Sămânță de chimin	—	1 12
Sare, bucăți	—	22 —
Zăhar	—	96 —
Vin	—	80 —
Spirt I.	—	15 —
II.	—	14 —

